



>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Schoolbesturen PO/VO

**Kansengelijkheid en
Onderwijsondersteuning**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
39011296

Datum 29 juni 2023
Betreft Aanvullend onderwijs

Geachte heer, mevrouw,

Leerlingen maken steeds vaker gebruik van aanvullend onderwijs als bijles of huiswerkbegeleiding.¹ Ook scholen werken in toenemende mate samen met dergelijke bureaus. De PO-Raad, VO-raad en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap doen daarom een gezamenlijke oproep om deze trend te keren. Dat begint met duidelijkheid over wat we als overheid en sectoren wenselijk en onwenselijk vinden. Die duidelijkheid willen we geven door een nieuwe richtlijn vanuit OCW, door een handreiking met goede praktijkvoorbeelden door de raden en door een stappenplan voor externe inhuur van OCW.

Wij zijn ons bewust dat samenwerking met externe partijen soms noodzakelijk is. Er komt immers veel op uw school af. Tijdens de coronacrisis hadden sommige leerlingen extra ondersteuning nodig. U heeft te maken met het lerarentekort. Maar ook met een maatschappij waarin leerlingen een mooi diploma willen halen. En ouders die het beste voor hun kind willen. En wellicht werkt u samen met externe partijen aan een verrijkte schooldag.

Toch is het belangrijk dat leerlingen en ouders kunnen vertrouwen op goed onderwijs óp school, waarvoor zij niet hoeven te betalen. We zien echter soms dat scholen, met name in het vo, juist reclame maken voor commerciële bijlesbureaus. Of leerlingen die worden doorverwezen naar bijlesbureaus. Misschien gebeurt dit ook wel op uw school.

Soms krijgt een bijlesbureau de gelegenheid zich te presenteren op een open dag of krijgen leerlingen een flyer aangeboden. Of richten scholen een pagina op de website voor hen in. In andere gevallen beschikt een bureau over een lokaal in de school, waar leerlingen tijdens het inloopspreekuur kunnen binnenlopen.

¹ Onderwijsraad (2021) – [Publiek karakter voorop](#)

We zien dit helaas steeds vaker. Daar maken we ons zorgen over en we vinden dat onwenselijk. Het wekt de indruk dat het normaal is. Dat betaalde bijles, huiswerkbegeleiding of toets- of examentraining erbij hoort. Het kan leiden tot een verhoogde prestatiedruk op leerlingen. Ook werkt het kansenongelijkheid in de hand. Niet iedere ouder of leerling kan dit immers betalen. Daarnaast raakt het publieke karakter van ons onderwijs in het geding.²

Samen hopen we deze trend keren. Daarom doen wij een dringend beroep op u. Bied als school alleen aanvullend onderwijs aan dat op én van school is. Iedere leerling moet daar gratis aan kunnen meedoen. Dit betekent niet dat dit alleen door eigen personeel gedaan moet worden, dit kán ook met externe ondersteuning.

Wij moedigen het aan om – als dat nog niet gebeurt – daar op school over te praten. Maak een plan en leg dit voor aan de medezeggenschapsraad. U kunt bij hen nagaan of extra ondersteuning ook intern kan worden geregeld. In het vo zouden bijvoorbeeld oudere leerlingen, tegen een kleine vergoeding, hulp kunnen bieden aan leerlingen uit de onderbouw.

Wellicht ten overvloede onderstrepen wij dat u verantwoordelijk blijft voor het onderwijs aan uw leerlingen, óók in het geval van extra ondersteuning. Leraren bepalen de inhoud van de les. En u zorgt voor een veilige omgeving en kwalitatief goed onderwijs. Natuurlijk kunnen ouders ervoor kiezen om extra ondersteuning in te kopen, als hun kind daar behoefte aan heeft. Het kan echter nooit zo zijn dat externe bureaus deze taak van school grotendeels overnemen. Daar ligt wél een gezamenlijke opdracht voor ons.

Er zijn tegelijk ook mooie voorbeelden van scholen die op passende wijze extra ondersteuning of begeleiding aanbieden. Enkele van die voorbeelden hebben we raden ter inspiratie en als handreiking verzameld.

² Onderwijsraad (2021) – [Publiek karakter voorop](#)

Informatie en tips

Onze referentie
39011296

Als bijlage en online vindt u informatie voor het bespreken en communiceren over aanvullend onderwijs, zoals:

- Richtlijnen voor aanvullend onderwijs van OCW;
- Goede voorbeelden uit de praktijk, ontwikkeld door [de PO-Raad](#) en [de VO-raad](#);
- Een stappenplan voor 'inhuur externe partijen' van OCW.

De PO-Raad, VO-raad en het ministerie van OCW roepen u op om het aanvullend onderwijs overal weer meer op én van de school te maken en hiermee aan de slag te gaan. Daar kunt u de bovenstaande hulpmiddelen voor gebruiken. Iedere leerling verdient immers de kans om zich optimaal te ontwikkelen, ongeacht de portemonnee van zijn of haar ouders.

Met vriendelijke groet,

de directeur-generaal Primair en Voortgezet Onderwijs,

Inge Vossenaar

de voorzitter van de VO-raad,

Henk Hagoort

de voorzitter van de PO-Raad,

Freddy Weima



Richtlijnen aanvullend onderwijs juni 2023

Veel kinderen en jongeren maken gebruik van aanvullend onderwijs: gratis of betaalde onderwijs-ondersteuning buiten schooltijd, georganiseerd door scholen, bedrijven of bekenden, ter verbetering van het leren en presteren op school.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft nieuwe richtlijnen opgesteld voor aanvullend onderwijs op school. In Nederland hebben namelijk alle kinderen en jongeren recht op goed onderwijs. Het mag niet afhangen van de portemonnee van de ouders of leerlingen extra hulp of ondersteuning krijgen. Dat is ook een wens van de Tweede Kamer. Als een leerling extra hulp nodig heeft, dan dient die extra begeleiding op én van school te zijn. Externe partijen kunnen daarvoor worden ingeschakeld, al is het daarbij van belang om oog te houden voor het publieke karakter van de school. De nieuwe richtlijnen van OCW gelden nu als uitgangspunt voor het organiseren van aanvullend onderwijs op school.

RICHTLIJNEN

- Een school biedt (indien nodig) alleen aanvullend onderwijs aan dat **op én van school** is.

Het komt voor dat scholen samenwerken met commerciële aanbieders van aanvullend onderwijs. Het is echter niet wenselijk dat scholen een ruimte beschikbaar stellen aan een commerciële aanbieder wanneer de aanbieder kosten in rekening brengt bij leerlingen. Dat past niet bij het publieke karakter van de school en geeft ouders de indruk dat aanvullend onderwijs noodzakelijk of normaal is.

- Een school legt het beleid omtrent aanvullend onderwijs voor aan de **medezeggenschapsraad** en verwerkt dit in het schoolplan.

Vorm uw beleid over aanvullend onderwijs door met leerlingen, ouders en onderwijspersoneel te praten over kansengelijkheid, toegankelijkheid en de publieke taak van uw school. Scholen en besturen worden aangeraden om het beleid met betrekking tot aanvullend onderwijs voor te leggen aan de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad en het te verwerken in het schoolplan.

- Een school werkt bij de inzet van aanvullend onderwijs zoveel mogelijk samen met **non-profit partijen**.

Organiseer extra ondersteuning of begeleiding liefst intern. Laat oudere leerlingen bijvoorbeeld bijles geven aan leerlingen in de onderbouw. Als dat niet lukt, werk dan samen met partijen zonder winstoogmerk. Dat voorkomt dat publiek geld weglekt naar commerciële partijen en dat er nog meer wildgroei ontstaat.

- Er wordt op school **geen reclame** gemaakt voor betaald aanvullend onderwijs.

Met reclame kunnen scholen onterecht de indruk wekken dat aanvullend onderwijs nodig is voor een succesvolle schoolloopbaan. Het verhoogt ook de prestatiedruk op leerlingen. Reclame voor commerciële aanbieders vanuit school kan kansengelijkheid vergroten.

- Het bevoegd gezag draagt zorg voor het waarborgen van een **goede kwaliteit** van aanvullend onderwijs.

Zorg dat de extra ondersteuning of begeleiding, in de vorm van aanvullend onderwijs, aansluit bij de reguliere lesstof en van goede kwaliteit is. Dit geldt in het bijzonder wanneer er binnen de school gewerkt wordt met externe partijen voor aanvullend onderwijs. Het keurmerk van de Landelijke Vereniging van Studiebegeleidingsinstituten (LVS*i*) helpt bij het vinden van betrouwbare partners.

- Indien aanvullend onderwijs op school plaatsvindt is het bevoegd gezag verantwoordelijk voor het garanderen van een **veilige omgeving**.

Wanneer een school een externe partij inhuurt voor aanvullend onderwijs ligt de verantwoordelijkheid voor de veiligheid altijd bij het schoolbestuur. Het schoolbestuur zorgt ervoor dat ieder personeelslid van een aanbieder van aanvullend onderwijs die op de school aanvullend onderwijs verzorgt aan leerlingen, in het bezit is van een Verklaring Omtrent Gedrag.

- Onderwijspersoneel behoudt altijd de **zeggenschap en verantwoordelijkheid** over het onderwijsproces.

Het volgen van aanvullend onderwijs, dat wordt aangeboden door externe aanbieders, kan van invloed zijn op het reguliere onderwijsproces. Een aanbieder van aanvullend onderwijs hanteert soms andere leermethodes dan de leerling is gewend op school. Leerlingen worden soms op school doorverwezen naar een dergelijke aanbieder. Zulke situaties kunnen afdoen aan het reguliere onderwijsproces op en de publieke taak van een school.





Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Handreiking voor scholen

bij inhuur van externe partijen



Het publieke karakter van het onderwijs

In Nederland kunnen alle kinderen en jongeren gratis naar school. Leerlingen krijgen daar goed onderwijs en leraren ruimte om invulling te geven aan de lessen. Je kiest een school waar je je thuis voelt. School is een plek waar je elkaar tegenkomt en leert omgaan met andere culturen. Het bereidt je voor om mee te doen in de samenleving. Het onderwijs is daarmee een publiek goed waar de hele maatschappij van profiteert. Het publieke karakter van het onderwijs moeten we dus goed beschermen. Deze handreiking voor het inhuren van externe partijen kan daarbij helpen.

De school houdt altijd de regie en de verantwoordelijkheid voor de leer- en ontwikkelaanpak van leerlingen. Daarom is het goed om op het volgende te letten, als u expertise of onderwijsprogramma's van externe partijen in gaat kopen.

1. Zorg voor een goede verbinding met het reguliere schoolprogramma en voor betrokkenheid van leraren.
2. Bespreek uw plannen met de medezeggenschapsraad.
3. Als u wilt, kunt u lokaal of bovenschools aan de slag. Stem dit af met de schoolteams en (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad.
4. Externe inhuur is bedoeld in aanvulling op en ter ondersteuning van uw eigen aanpak, en moet beperkt, tijdelijk en doelgericht zijn.
5. Neem de verschillende vormen van inhuur van externe partijen op in de schoolgids en in het jaarverslag, onder de verantwoording over personeel dat niet in loondienst is.
6. Houd er rekening mee dat de reguliere aanbestedingsregels gelden.
7. Wees transparant over de inhuur van externen naar alle betrokkenen bij de school, zoals ouders.



Bij inhuur van externen kunt u aan de volgende categorieën denken:

- *Inhuur onderwijspersoneel:* invalleerkrachten of tijdelijke onderwijsondersteuners.
- *Inhuur onderwijsadvies:* expertise van adviseurs voor onderwijskundig, didactisch of pedagogisch advies, of begeleiding bij het opstellen of uitvoeren van het schoolplan door de school.
- *Inhuur zorg en leerlingbegeleiding:* professionele en geschoolde begeleiders bij extra lessen taal en rekenen, orthopedagogen die kleine groepjes leerlingen helpen, etc.
- *Inhuur van aanbieders van aanvullend onderwijs:* inhuur van begeleiders voor huiswerkbegeleiding, examen-training, studievvaardighedentraining, extra ondersteuning bij bepaalde onderwijsbehoeften, extra oefenen buiten schooltijd en digitale vormen.
- *Buitenschools aanbod:* Buitenschoolse activiteiten: loopbaanleren of activiteiten gericht op sociaal-emotionele ontwikkeling door sport en cultuur, welzijnsactiviteiten, tussenschoolse opvang, zomerscholen, etc.

Met de volgende stappen zorgt u ervoor dat de inhuur van externe partijen goed verloopt.

1

Verkenning: inventariseer behoefte, capaciteit en draagvlak

- *Behoefte:* Beantwoord de vraag voor welke expertise, doelgroep en interventie de inhuur resultaten moet opleveren.
- *Capaciteit in en rond de school:* Bepaal welke expertise of capaciteit nodig is. Bedenk ook in hoeverre die al aanwezig in de school of in het lokale en regionale scholennetwerk. Kunt u bijvoorbeeld gepensioneerde leraren en oud-leerlingen inzetten? Of hulp krijgen van de gemeente?
- *Procesafspraken en draagvlak:* Maak afspraken over de besluitvorming met de medezeggenschapsraad, die adviesrecht heeft, en het schoolbestuur. Maak ook afspraken over de communicatie, bijvoorbeeld naar leraren en ouders. Toets of er voldoende draagvlak is voor de inhuur van een externe partij.

2

Vorbereiding: stel een selectieteam samen en leg randvoorwaarden vast

- *Selectieteam:* Stel een team samen met bijvoorbeeld de intern begeleider of zorgcoördinator, vertegenwoordigers van leraren, de medezeggenschapsraad, leerlingen uit de doelgroep of een ervaringsdeskundige van een andere school of de gemeente. Het team kan meepraten over inkoop en aanbesteden.
- *Randvoorwaarden opdracht:* Bepaal de randvoorwaarden van de opdracht en het budget. Maak een schatting van een redelijk tarief. Houd rekening met de onderwijsvisie en het schoolplan waarbinnen de interventie moet plaatsvinden.

3

Oriëntatie en keuze: stel criteria op en start de selectie

- *Selectiecriteria:* Laat het selectieteam de uitvraag en de selectiecriteria vaststellen. Daarbij helpt de onderstaande vragenlijst:

Vragenlijst inhuur externe partij

- Is het mogelijk om de opdracht (zoals bijles of huiswerkbegeleiding, etc.) intern te organiseren?
- Hanteert de externe partij redelijke tarieven? Is er een non-profit alternatief?
- Welke eisen stelt de externe partij in het contract, en zijn deze redelijk?
- Sluit de expertise van de externe partij aan bij het beleid en de visie van de school of kan ze dat doen?
- Heeft de partij aantoonbare kwaliteit, bijvoorbeeld met een keurmerk? Onderscheid de partij zich in het MVO, bijvoorbeeld door een samenwerking met een lerarenopleiding?
- Hoe verhoudt de inhuur zich tot de beschikbaarheid en de kwaliteit van het eigen team?
- Werkt de partij met bewezen effectieve methoden en materialen en worden die extern getoetst?
- Heeft de partij meerdere jaren ervaring met het samenwerken met scholen? Waar blijkt dat uit?
- Als er contact is met leerlingen: werkt de partij met vaste krachten en een vog? Voldoet de partij aan de AVG?
- Is van tevoren helder welke medewerkers van de externe partij de opdracht uitvoeren? Hoe gekwalificeerd zijn die medewerkers, zijn ze opgeleid?
- Kan de partij de kwaliteit garanderen bij uitval of ziekte?
- Hoe garandeert de partij dat de regie over de uitvoering van de opdracht bij de leraar en schoolleider ligt?
- Welke randvoorwaarden kunt u vastleggen voor afstemming, monitoring, bijsturing, evaluatie en borging? Kunt u de voortgang van de leerlingen monitoren via ondersteunende systemen?
- Hoe zorgt de partij voor kennisoverdracht aan de leraar en schoolleider?
- Hoe voorkomt u dat medewerkers van de externe partij (overbodige) invloed hebben op de reguliere lessen?
- Heeft de externe partij een aparte locatie nodig in het schoolgebouw? En gaat de externe partij die ruimte ook gebruiken voor activiteiten buiten onderwijstijd of buiten de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag?

- **Selectie.** Vergelijk meerdere aanbieders en referenties. Door bijvoorbeeld navraag te doen bij collega's binnen of buiten uw schoolbestuur. De reguliere aanbestedingsregels zijn altijd van toepassing, zodat alle aanbieders een eerlijke kans krijgen om zich te melden bij interesse. Vanaf €215.000,- exclusief btw geldt de Europese aanbestedingsprocedure. Daarvoor kunt u een aankondiging plaatsen op TenderNed. Onder de grens geldt uw eigen inkoopbeleid, maar het is altijd verstandig om meerdere offertes op te vragen.

4

Uitvoering: verstrek en begeleid de opdracht

- **Opdrachtformulering:** Leg in elk geval vast welke resultaten de in te huren partij binnen welke termijn moet behalen.
- **Startgesprek:** Maak concrete afspraken over:
 - Tussen- en eindresultaten.
 - Afstemming tussen de opdrachtgever en -nemer en – als het relevant is – contact tussen leraar, leerling en begeleiders van de opdrachtnemer.
 - Meerwerk en eventueel niet-nakomen of niet-halen van resultaten door de opdrachtnemer.
 - Monitoring of de doelgroep volledig is betrokken en baat heeft bij de interventie.
 - Een kwaliteits- en evaluatiecyclus.
- **Informatie- en eindverantwoordelijkheid van de school:** Zorg voor transparantie over de inzet van de ingehuurd partij en de interventie, o.a. voor leerlingen, leraren en ouders. Zorg voor opdrachtgeverschap en contractbeheer binnen de school. Het schoolbestuur is eindverantwoordelijk voor het doen en laten van de begeleiders en de kwaliteit van interventies, ook buiten schooltijd.

5

Evaluatie en overdracht

Neem de tijd om het keuzeproces en de uitvoering te evalueren nadat de interventie is afgerond. Deel de opgedane kennis en ervaring binnen de school.



Meer weten?

Sterk Medezeggenschap heeft handreikingen over het informeren van de medezeggenschapraad.

Wilt u ICT-middelen inkopen? SIVON koopt gezamenlijk leermiddelen en apparaten in voor primair en voortgezet onderwijs.

Informatie over het inhuren van externe partijen is ook te vinden op de website van het NP Onderwijs.